

МЕДІАТЕКА В ШКОЛІ (для учнів 8-х класів)

ВСТУП

Завдання сучасної освіти — підготувати підростаюче покоління до життя та професійної діяльності в новому високорозвиненому інформаційному середовищі, до ефективного використання її можливостей. Перетворення сучасної цивілізації на інформаційне суспільство актуалізує, перш за все, проблему формування інформаційної компетентності особистості, яка стає визначальним чинником ефективності трудової діяльності й повсякденного життя людини.

Американські дослідники визначають **інформаційну компетентність** як поєднання комп'ютерної грамотності, вмінь працювати з традиційними видами інформації в бібліотеці, технологічної грамотності, етики, критичного сприйняття і навичок комунікації.

Інформаційна компетентність — це інтегративна якість особистості, яка є результатом відображення процесів відбору, засвоєння, переробки, трансформації та генерування інформації в особливий тип предметно-специфічних знань, які дозволяють приймати, прогнозувати та реалізовувати оптимальні рішення в різних сферах діяльності.

Формування інформаційної компетентності учнів передбачає цілісне світобачення та науковий світогляд, що ґрунтуються на розумінні єдності основних інформаційних законів у природі й суспільстві, можливості їх формального, математичного опису; уявлення про інформаційні об'єкти та їх перетворення в людській практиці, зокрема, з допомогою засобів інформаційних технологій, технічних і програмних засобів, що реалізують ці технології; сукупність загальноосвітніх і професійних знань і вмінь, соціальних і етичних норм поведінки людей в інформаційному середовищі XXI століття. Інформаційна компетентність дозволяє людині бути успішною в сучасному інформаційному суспільстві, приймати усвідомлені рішення на основі критично осмисленої інформації. Важливу роль у формуванні інформаційної компетенції учнів відіграють інформаційні технології.

Саме з появою нових педагогічних інструментів — комп'ютерних технологій — суттєво змінюються не тільки форми й методи навчання, але й підходи до виховання особистості. Процес використання сучасних комп'ютерних технологій у повсякденному житті готує молодь до реальної та потрібної суспільству трудової діяльності, формує в неї позитивне ставлення до засобів

Останнім часом комп'ютерна техніка та її можливості дозволяють нам створювати більш комфортні умови для навчання, роботи, життя

■ **Сучасне життя неможливо уявити без комп'ютера. На виробництві, у навчанні, на відпочинку ми звертаємося по допомогу до електронної обчислювальної машини (ЕОМ)**

нових інформаційних технологій, переконаність у ефективності цих технологій навчання та виховання. Відомо також і те, що чим раніше дитина починає працювати з комп'ютерними засобами, тим швидше вона долає психологічний бар'єр, що виникає між традиційними формами, методами й засобами навчально-виховного процесу та навчанням із застосуванням комп'ютерних технологій.

Бібліотека, як структурний підрозділ загальноосвітнього закладу, є центром культури та читання, інформаційно-ресурсною базою школи, яка надає бібліотечно-інформаційні ресурси вчителям, учням і батькам з метою забезпечення навчального процесу й виховної роботи, підтримки та розширення навчальної діяльності школярів, розвитку в учителів і учнів потреби в читанні та безперервній освіті, розвитку здібностей, умінь і навичок ефективного пошуку, переробки та використання різноманітної інформації.

Типовими формами роботи шкільної бібліотеки з поширення бібліотечно-бібліографічних знань і розвитку культури читання є:

- ✦ індивідуальні консультації з бібліографічного пошуку та методики роботи з літературою;
- ✦ групові консультації, бесіди, лекції про інформаційну систему й правила її використання;
- ✦ екскурсії бібліотекою;
- ✦ практичні заняття з використання традиційних і електронних інформаційних ресурсів, включаючи Інтернет;
- ✦ бібліотечні уроки з навчання самостійної роботи з інформаційними носіями.

Основна мета бібліотечних уроків — сформувати в учнів уміння й навички інформаційного самозабезпечення їхньої навчальної діяльності. Досягнення цієї мети можливе шляхом виконання таких завдань:

1. Засвоєння раціональних прийомів і методів самостійного пошуку інформації відповідно до завдань, що виникають під час навчання.
2. Оволодіння методами формалізованого згортання (аналітико-синтетичної переробки) інформації.
3. Вивчення та практичне використання технології підготовки й оформлення результатів самостійної навчальної й науково-дослідної роботи (підготовка творів, рефератів, доповідей, оглядів).

Розвиток навичок роботи з інформацією — найважливіший компонент бібліотечних уроків

з учнями. Навички й уміння, отримані учасниками на заняттях, повинні стати міцною базою для успішного засвоєння прийомів отримання інформації з будь-яких джерел (книги, періодика, комп'ютер).

Такі заняття повинні навчити учнів прийомів і способів роботи з різноманітною інформацією. Набуті на заняттях навички допоможуть школярам успішно працювати з будь-якою інформацією, пов'язаною з навчальними дисциплінами.

МЕДІАТЕКА В ШКОЛІ (бібліотечний урок для учнів 8-х класів)

Цілі: ознайомити учнів із поняттям «медіатека»; розповісти про шкільну медіатеку, її призначення, склад фонду, правила користування.

Обладнання: CD-диск із презентацією до уроку, мультимедійний проектор для демонстрації слайдів презентації, енциклопедії «Музика», «Сто великих композиторів».

ХІД УРОКУ

На екрані — мультимедійна презентація до уроку (додаток 1).

Тема уроку

Шановні друзі!

У сучасному інформаційному суспільстві стало очевидним, що без знань, без нової інформації ані наука, ані технічний прогрес не рухатимуться вперед. Тому потрібні нові швидкісні способи створення, обробки й аналізу інформації. До таких способів можна віднести, зокрема, використання комп'ютерної техніки, завдяки якій швидкість і якість передачі інформації збільшилася в багато разів. Проте важливою умовою якісного й оперативного використання інформації є забезпечення доступу до неї.

Найбільшим акумулятором і провідником інформації до кожного користувача була й залишається бібліотека, яка сьогодні значно змінила свою діяльність із забезпечення інформаційних потреб користувачів завдяки активному застосуванню інформаційно-комунікаційних технологій.

Сьогодні простіше сказати, де не використовують комп'ютери, ніж назвати всі галузі їх застосування.

Щоби швидко й ефективно забезпечити та задовольнити інформаційні потреби учнів і педагогів, бібліотека повинна стати бібліотечно-інформаційним медіацентром, тобто медіатекою.

Зараз комп'ютеризація шкільних бібліотек, підключення їх до мережі Інтернет, наявність сторінок «Шкільна бібліотека» на web-сайтах навчальних закладів створили реальні умови для трансформації шкільних бібліотек у медіатеки. Медіатекою може користуватися кожен відвідувач бібліотеки, який володіє елементарними навичками роботи на комп'ютері.

Впровадження нових технологій у роботу нашої бібліотеки почалося 2008 року, коли за програмою Департаменту освіти Харківської міської ради в ній було встановлено комп'ютер, підключений до мережі Інтернет. Це зробило інформаційне обслуговування в бібліотеці якісно новим та ефективнішим.

Сьогодні ми з вами ознайомимося з тими послугами, які пропонує вам наша шкільна медіатека, а також здійсимо невелику подорож світом комп'ютерів та Інтернету.

Зміст і визначення понять медіа, медіатека

Media — у перекладі з латини означає «за-сіб». Зараз уживають багато слів, що починаються з «медіа»: медіаграмотність, медіатехніка. Просто «медіа» називають засоби масової інформації. Що ж таке медіатека?

Відповіді учнів.

Давайте спробуємо зі всіх ваших відповідей дати правильне визначення цього поняття.

Отже, медіатека — це фонд книг, навчальних і методичних посібників, відеофільмів і відеозаписів, мультимедійних програм, аудіозаписів, навчальних комп'ютерних презентацій. Також медіатека — це приміщення, в якому все це зберігається. Тобто медіатека — це зібрання медіазасобів. У приміщенні, яке називається медіатекою, може бути декілька зон для роботи: відеозона, комп'ютерна зона, бібліотека.

Переваги медіатеки для користувачів суттєві:

- ✘ використання безмежних документальних ресурсів (тільки інформаційні ресурси мережі Інтернет сьогодні складають понад 10 мільярдів документів (web-сторінок), до яких можливий вільний доступ користувача);
- ✘ якісно нове забезпечення умов роботи для кожного відвідувача. У медіатеці відвідувач долучається до нової для нього самостійної діяльності з отримання різних видів інформації (вербальної, образної, текстової, слухової, графічної) за короткі проміжки часу;
- ✘ можливість користуватися різними інформаційними засобами для створення творчих продуктів у процесі навчальної діяльності, організація власної web-сторінки з будь-якої теми;
- ✘ участь у Інтернет-конференціях, форумах, диспутах одночасно.

Медіатека з допомогою нових інформаційних технологій вносить конструктивні зміни в навчально-виховний процес, створює сприятливі умови для творчої активності й самостійності

Цікаві факти про комп'ютер

- ✘ Здатність людини засвоювати інформацію становить у середньому 25 біт/с, або близько одного слова в секунду. Швидкість роботи сучасних комп'ютерів сягає сотень мільйонів біт на секунду.
- ✘ Одну з перших електронних обчислювальних машин — ЕНІАК (від англ. ENIAC, Electronic Numerical Integrator and Computer — Електронний числовий інтегратор і обчислювач) — було створено 1946 р. Вона була завдовжки понад 30 м і важила 30 тонн. Її обслуговувала ціла інженерно-технічна команда. Зараз створюють комп'ютери, які можна розмістити на долоні та які є дуже простими в експлуатації.
- ✘ Сьогодні найрозумніший комп'ютер у світі називається «Симулятор Землі». Його створили японські спеціалісти з міста Йокогама. Він складається із 640 суперкомп'ютерів і займає площу 4-х тенісних кортів. Лідер у списку 500 найшвидших комп'ютерів нашої планети виконує 35 млрд операцій за секунду. З його допомогою моделюють процеси, які відбуваються на Землі, зокрема передбачають природні катастрофи.
- ✘ З допомогою комп'ютера через спеціальну електронну пошту можна зв'язатися з будь-якою точкою земної кулі, скористатися фондами великих бібліотек у різних країнах, не виходячи з приміщення, використовувати могутні інформаційні системи, комп'ютерні енциклопедії, вивчати нові науки та здобувати різні знання з допомогою навчальних програм.

учнів, допомагає користувачам отримати розширений і швидкий доступ до різноманітної інформації.

Структура та форми роботи медіатеки, створеної на базі шкільної бібліотеки

Давайте з'ясуємо, де ж знаходиться медіатека? Медіатека знаходиться у шкільній бібліотеці. Чому саме там, як ви вважаєте?

Звичайно ж, бібліотека — це найзручніше місце для розміщення медіатеки. Адже тепер учні й педагоги нашої школи можуть узяти додому не тільки потрібну книгу, але й необхідний для роботи або навчання CD-диск, скопіювати його й таким чином поповнити власну домашню медіатеку. Ви бачите на слайді, як багато різноманітних форм роботи використовує медіатека.

Які ж ресурси вона має у своєму розпорядженні?

Фото комп'ютерної техніки, яка є в бібліотеці

По-перше, це робоче місце, оснащене комп'ютером, де є можливість виходу в Інтернет, принтером, сканером, копіювальним пристроєм.

Підключення бібліотечного комп'ютера до мережі Інтернет надає значно більше можливостей для задоволення запитів читачів. За запитом користувача бібліотекар може знайти потрібну інформацію, роздрукувати або скопіювати цю інформацію, вірш або інший невеликий твір, зображення тощо, а також відсканувати який-небудь текст або документ.

Багато з вас користуються цими послугами бібліотеки.

Також можливості мережі Інтернет часто використовують для пошуку нотних матеріалів, оскільки нотний фонд бібліотеки містить досить невелику кількість примірників.

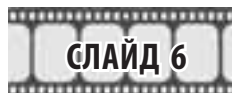
Ресурси на різних носіях інформації

По-друге, це ресурси на різних носіях інформації — навчальні програми, розробки уроків із використанням ІКТ-технологій, електронні енциклопедії, відеофільми, а також книги та журнали.

Як ви вважаєте, книги та журнали належать до носіїв інформації? Звичайно ж, так. Давайте подивимося, які ж бувають носії інформації.

Носії інформації бувають традиційні — так називають паперові видання, і нетрадиційні — електронні. Це CD- та DVD-диски, флеш-карти. Ці носії інформації набувають дедалі більшої популярності. Багато великих бібліотек відцифровують свої фонди та зберігають їх у електронному вигляді. Особливо це стосується рідкісних і цінних примірників книг, газет і журналів. Погодьтеся, набагато зручніше переглядати газети на моніторі комп'ютера, ніж перегортати їхні сторінки вручну, тим більше що газети зазвичай зберігають у вигляді підшивок за рік — сто або більше випусків у одному фоліанті.

У нашій бібліотеці також є певна кількість CD-дисків. Це навчальні програми, тренажери, довідники, енциклопедії, записи музичних творів у виконанні видатних музикантів.

Електронні дитячі енциклопедії, які є у фонді медіатеки

Звичайно ж, неможливо розповісти про всі диски, які ми можемо вам запропонувати. Тому зупинимося на найцікавіших. Перед вами пізнавальні диски, створені за типом енциклопедій. Прикладом є «Большая электронная детская энциклопедия. Искусство». Цей диск створено на базі дитячих енциклопедій, але, на відміну від звичайної книги, ця енциклопедія допоможе вам досягнути чудовий світ, сповнений не тільки фарбами, але й звуками. Вона містить більше 3700 ілюстрацій та ілюстрований довідник, присвячений російським і західним художникам і композиторам.

А тепер зверніть увагу на «Детскую энциклопедию Кирила и Мефодия». Ця мультимедійна енциклопедія допоможе вам пізнати навколишній світ. Вона дає широкий спектр інформації зі всіх галузей знань і може стати помічником у вивченні історії, природознавства, інформатики, малювання, музики та інших шкільних дисциплін.

Традиційні енциклопедичні статті доповнені мальовничими анімаціями, тривимірними моделями, унікальними відеофрагментами.

На анімованих картах «оживають» учасники Льодової битви та Хрестових походів. У країні літературних героїв можна послухати улюблені твори у виконанні відомих артистів.

Енциклопедія містить вичерпну інформацію про історію світу, країни та континенти,

комп'ютери, правила поведінки, відомих людей, рослини, тварин, Всесвіт, природні явища, зоряне небо, історію одягу, історію житла, зброю та багато інших цікавих речей.

СЛАЙД 7

Електронні енциклопедії, які є у фонді

Також у медіатеці є такі мультимедійні енциклопедії: «История человечества», «Энциклопедия для школьника», «Энциклопедия этикета», «Энциклопедия афоризмов».

Я вважаю, що в багатьох із вас удома теж є подібні диски. Чи використовуєте ви їх у підготовці до уроків?

Учні розповідають.

СЛАЙД 8

Визначення поняття «база даних»

Термін, який увійшов у вжиток із поширенням інформаційних технологій, — бази даних. Це впорядкована сукупність інформації, призначеної для зберігання, накопичення й обробки з допомогою комп'ютера. Основна ознака бази даних — можливість автоматизованого пошуку. Так, облік підручників у шкільних бібліотеках зараз здійснюють із допомогою бази даних «Підручники», яка дає можливість швидко та зручно знайти всю потрібну інформацію щодо наявної у фонді навчальної літератури.

СЛАЙД 9

Фото робіт

У фонді медіатеки в електронному вигляді також зберігаються творчі роботи учнів нашої школи — цікаві твори, реферати, вірші та малюнки. Ви також можете поповнити цю колекцію своїми творами.

СЛАЙД 10, 11

Сторінка «Бібліотека» на веб-сайті школи. Структура сторінки

Всі ви знаєте про існування всесвітньої мережі Інтернет, а більшість із вас є її активними користувачами.

Число користувачів Інтернету в Україні щомісяця збільшується на 200 тис. і становить близько 1,5 млн осіб.

Інтернет — це оперативність: можливість оновлення інформації в режимі online, технології push-каналів, біжучих рядків. Інформація оновлюється кожні 5–15 хвилин, що неможливо в жодних інших засобах масової інформації.

У мережі Інтернет існує сайт нашої школи, на якому ви можете знайти сторінку «Бібліотека». Web-сторінка — це віртуальне обличчя шкільної бібліотеки. Створивши web-сторінку та зробивши її доступною для всіх, бібліотека стала активним учасником освітнього web-процесу, а не просто пасивним спостерігачем. Вона отримала практично необмежені можливості для поширення інформації, спілкування з колегами. Структура web-

сторінки дозволяє відвідувачам ознайомитися з інформацією про фонд бібліотеки, режим її роботи, висловами про книгу та читання, новинами бібліотеки, творчими доробками бібліотекаря та читачів, бібліотечно-бібліографічною діяльністю бібліотеки.

На сторінці ви можете відвідати багато цікавих розділів, які постійно оновлюються та поповнюються новою інформацією (наприклад, «Програмні твори», де можна знайти тексти художніх творів, які вивчають у курсах української та світової літератури, але яких немає у фонді бібліотеки).

На сторінці «Книжкові виставки» можна побачити виставки книг, як постійно діючі, так і змінні, наприклад, до різноманітних знаменних і пам'ятних дат.

На слайдах ви бачите основну сторінку та її структуру.

Як бачимо, система інформаційного обслуговування, що склалася в нашій бібліотеці сьогодні, створює умови для забезпечення користувачів якісними інформаційними продуктами, надає допомогу в підвищенні якості освіти, розширює можливості для розвитку творчої особистості учнів.

Текст практичного завдання

А зараз я пропоную вам скористатися послугами нашої медіатеки. Перед вами декілька енциклопедій з історії мистецтва, а також диск «Большая электронная детская энциклопедия. Искусство».

Пропоную вам знайти одну й ту саму інформацію в енциклопедіях і на диску. Подивимося, хто виконає це завдання швидше. Знайдіть, будь ласка, інформацію про біографію та творчий шлях великого німецького композитора Людвіга ван Бетховена.

Таким чином, ми ознайомилися з нашою шкільною медіатекою. Звичайно, під час одного уроку неможливо показати всі її ресурси, адже є ще Інтернет, можливості якого безмежні. Але про це ми з вами поговоримо вже на наступному уроці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алексєєнко Н. С. Пошук інформації за допомогою комп'ютера / Н. С. Алексєєнко // Шкільна бібліотека. — 2009. — № 10. — С. 83–84.
2. Амеліна Є. Інноваційні послуги сучасних українських бібліотек / Є. Амеліна // Бібліотечна планета. — 2012. — № 1. — С. 14–19.
3. Гудзик І. Інформаційна грамотність як важлива ознака компетентності учня / І. Гудзик // Шлях освіти. — 2005. — № 4. — С. 34–38.
4. Давидова Л. Л. Автоматизовані інформаційні послуги в бібліотеці / Л. Л. Давидова // Шкільна бібліотека. — 2010. — № 3. — С. 75–78.
5. Желюк О. Інформаційні технології в освітній діяльності / О. Желюк // Директор школи. — 2008. — № 44. — С. 4–9.
6. Захарова Р. Комп'ютерні технології у шкільній бібліотеці: сьогодні й майбутнє / Р. Захарова // Шкільний бібліотекар. — 2012. — № 11 (23). — С. 35–38.
7. Книга і комп'ютер в інформаційному суспільстві: сучасне і майбутнє // Шкільна бібліотека. — 2009. — № 6. — С. 75–77.
8. Концепція інформатизації мережі бібліотек загальноосвітніх навчальних закладів України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.library.edu.ua.net/id/382/>. — Назва з екрана.
9. Круц С. Шкільна медіатека в сучасному бібліотечно-інформаційному просторі: інновації, реалії та перспективи / С. Круц // Шкільна бібліотека. — 2007. — № 10. — С. 145–147.
10. Літвін Н. Комп'ютерні технології — складова інноваційної діяльності шкільного бібліотекаря / Н. Літвін // Шкільний бібліотечно-інформаційний центр. — 2011. — № 10. — С. 38–52.
11. Рогова П. Інформатизація бібліотек навчальних закладів [Електронний ресурс] / П. Рогова, Ю. Артемов. — Режим доступу : http://osvita.ua/school_today/1138. — Назва з екрана.

Стартує передплатна кампанія-2014!
 Видавнича група «Основа» підготувала сюрприз для своїх передплатників — додатковий бонусний електронний номер вашого журналу!

Це супервипуск журналу, який можна читати на сайті <http://journal.osnova.com.ua>
 Він містить: відео, статті, презентації на актуальні теми сучасної освіти!

Як отримати доступ:
 - передплатити журнал на 6 місяців*;
 - надіслати копію передплатної квитанції на електронну адресу — site@osnova.com.ua або поштовою — ВГ «Основа», вул. Плеханівська, 66, м. Харків, 61001.

Вам відкриють безкоштовний доступ до електронних версій журналу та бонусного електронного номеру на сайті <http://journal.osnova.com.ua>

Передплатуйте журнали та отримуйте бонуси!

* Ви можете передплатити будь-який варіант періодичної ПІСКИ, ПІЛЬГОВАЙ або ПІЛЬГОВАЙ ПІСКИ або електронну періодичну.